

УДК: 339.37.339.94

Федишин Р.С. ©

ТзОВ «Шувар», м. Львів

ОПТОВІ РИНКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ: ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ І ФОРМУВАННЯ

У статті відображені етапи становлення і функціонування оптових ринків сільськогосподарської продукції в Україні.

Ключові слова: *оптові ринки, сільська територія, ринок, інфраструктура оптового ринку.*

Постановка проблеми. Найболючішою проблемою українських товаровиробників є збут продукції. Проблема інфраструктури аграрного ринку все ще залишається до кінця не розв'язаною. Стихійний «колгоспний» ринок є неконтрольований і не піддається системному регулюванню. Прибутки, які б мали йти від реалізації вирощеної продукції товаровиробникам, йдуть, як правило, в кишені посередників. Інтенсивність технології вирощування сільськогосподарських культур часто супроводжується недотриманням технологічних параметрів і правил використання добрив, засобів захисту рослин. Це негативно відображається на якості продукції, яку на стихійних ринках проконтролювати практично неможливо, тому питання оптових ринків в системі виробництва і збуту сільськогосподарської продукції є досить актуальним.

Аналіз останніх досліджень. Від початку здійснення аграрної реформи в Україні з'явилися наукові розробки і публікації вчених-аграрників, які вказували на важливість і необхідність розв'язання проблеми аграрного ринку, розбудову його інфраструктури. До них належать праці П.Т. Саблука, О.М. Шпичака, П.І. Гайдуцького, В.Г. Андрійчука, Р.А. Слав'юка, Ю.С. Коваленка, М.І. Долішнього, М.В. Гладія, С.В. Васильчак, Р. Корінця, Л. Швецової, Я.Аустена, М.О. Супрун і багатьох інших авторів. Вони стосувалися як розвитку інфраструктури аграрного ринку в цілому, так і розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції.

Про міжнародний досвід функціонування оптових ринків сільськогосподарської продукції інфраструктуру першого в Україні оптового ринку нами зроблена публікація [10], та проведені практичні семінари на регіональному, всеукраїнському та міжнародному рівні. Ці праці та узагальнений міжнародний досвід розвитку та функціонування оптових ринків сільськогосподарської продукції стали основоположним підґрунтям для прийняття Закону України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» [1].

Мета статті. Висвітлити етапи становлення оптових ринків сільськогосподарської продукції (ОРСГ) в Україні на прикладі оптового ринку «Шувар».

Викладення основного матеріалу. Задум створити оптовий ринок сільськогосподарської продукції (ОРСП) виник у нас в кінці 90-х років ХХ століття, а організаційне втілення прийняли в 2000 році після 9 червня 1999 року (№ 997) постанови, прийнятої Кабінетом Міністрів України «Основні напрямки створення та функціонування оптових продовольчих ринків». Саме після цього почалися напрацювання для законодавчої бази. До цієї роботи підключилися міжнародні інститути, зокрема світовий банк, USAID, європейський союз, ФАО зі своїми проектами. Наступним важливим кроком у створенні ОРСП стало прийняття «Державної програми розвитку українського села на період до 2015 року», затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2007. № 1158 (5). В розділі 10 «Формування і розвиток інфраструктури аграрного ринку» вказано на необхідність «законодавчого забезпечення діяльності оптових сільськогосподарських ринків як підприємств, зокрема кооперативних, що продовжують технологічний ланцюг виробництва і збуту сільськогосподарської продукції».

Закріплення за оптовими сільськогосподарськими ринками за участю безпосередніх виробників функцій надання послуги транспортування, складування, пакування продукції та фінансового обслуговування операторів ринку; фінансову участь держави на загальнодержавному і місцевому рівні у створенні мережі та інфраструктури оптових сільськогосподарських ринків».

Вищезазначена «Програма розвитку українського села» була поштовхом до розробки концепції «Державної цільової програми створення оптових ринків сільськогосподарської продукції», ініційованої розпорядженням Кабінету Міністрів України 19.11.2008 року № 1447, затвердженої постанови Кабінету Міністрів України 3.06.2009 року № 562. Строк виконання цієї постанови – 2009-2013 роки.

Програма передбачає фінансування проекту в розмірі 4 мільярди гривень, у т. ч. за рахунок державного бюджету – 1-2 млрд.грн.

Розв'язання проблеми створення оптових ринків сільськогосподарської продукції передбачено двома шляхами: перший шлях – розвиток мережі оптових ринків шляхом самостійного залучення ними кредитів та інвестицій. Другий – надання державної підтримки разом із створенням сприятливих умов для залучення інвестицій, зокрема шляхом спрощення процедури виділення земельних ділянок під будівництво приміщень для оптових ринків. Програмою передбачено створити 25 оптових ринків сільськогосподарської продукції та створити сучасну мережу таких ринків. Виконання програми повинно забезпечити товаровиробникам належні умови для продажу власної сільськогосподарської продукції на оптових ринках, сприяти зниженню рівня споживчої інфляції, збільшити обсяг виробництва продовольчих продуктів, створити близько 3 тисячі робочих місць.

Постановою Верховної Ради України від 25.06.2010 р. № 1561 – VI прийнятий Закон України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції». Закон визначає правові засоби діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції в Україні, регулює відносини в цій сфері та спрямований на захист

прав і законних інтересів сільськогосподарських товаровиробників, які здійснюють оптовий продаж сільськогосподарської продукції власного виробництва.

В процесі створення оптового ринку «Шувар» пройшов складний шлях першопрохідця. Він створений на приватні кошти. На початку діяльності його територія становила всього 0,5 га, у 2003 році – 2,4 га, у 2004 році – 7,8 га і планується його подальше розширення.

В 2002 році розпочато реалізацію масштабного проекту розбудови Регіонального центру (РАЦ).

Згідно із Законом України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» та на виконання державної цільової програми створення оптових ринків сільськогосподарської продукції у 2010 році МІН АПК були проведені конкурси з акредитації ринків та отримання ними ОРСП. Статус ОРСП отримали ринки в м. Львові РСРП «Шувар» (свідоцтво про надання юридичній особі статусу ОРСП №1), в м. Київ (свідоцтво про надання юридичній особі статусу ОРСП №2), в м. Запоріжжі (свідоцтво про надання юридичній особі статусу ОРСП №3), в м. Донецьку (свідоцтво про надання юридичній особі статусу ОРСП №4).

20 грудня 2010 року на гуртовому ринку «Шувар» відбулося урочисте закладення капсули розбудови ОРСП «Шувар». Він є першим і найкваліфікованішим оптовим ринком в країні. Окрім існуючої діючої інфраструктури на 2011 рік планується ввести нові професійні споруди, а саме: павільйон «Овочі-фрукти» та термінал «Риба», які відповідатимуть європейським технологіям оптової торгівлі. За подобою ОРСП «Шувар» почнуть будуватися оптові ринки в м. Києві, Донецьку, Харкові, Запоріжжі.

Висновки. Оптові ринки сільськогосподарської продукції в Україні пройшли шлях свого формування, дістали законодавчу базу і є важливою ланкою інфраструктури аграрного ринку.

Література

1. Закон України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» / Відомості Верховної Ради України.- 2009. - № 51. – С. 755.
2. Аустен Я. Програма створення оптових ринків в Україні / Аустен Я. Агроогляд: овочі і фрукти. – 2006. – № 7. – С. 36-38.
3. Васильчак С.В. Оптовий ринок сільськогосподарської продукції як складова інфраструктури аграрного ринку / С.В. Васильчак, М.П. Лучків // Науковий вісник ЛНУВМ та БТ ім. – С.З. Гжицького. – Львів, – 2010. – Т. 12. – № 1 (43). – С. 95–99.
4. Гладій М.В. Формування оптового ринку в Україні / М.В. Гладій // Економіка АПК. – 2007. – № 5. – С.41-43.
5. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року. Затверджена постановою Кабінету Міністрів України 19.09.2007р. № 1158 // Економіка АПК. – 2007. – № 11. – С.3-57.

6. Коваленко Ю.Л. Наукові засоби та основні тенденції формування аграрного ринку в Україні / Ю.Л. Коваленко // Економіка АПК. – 2004. – № 3. – С.19-27.

7. Корінець Р., Швецьова Л. Оптові ринки сільськогосподарської продукції: запитання та відповіді / Проекти USAID «Реформа у галузі сільського господарства, вдосконалення законодавчо-нормативної бази», Український освітній центр реформ. – Київ, 2007. – 88 с.

8. Магійович Р.І., Васирина О.Р., Колоч С.М. Теоретичні засоби формування аграрного ринку // Аграрна політика в умовах ринкової трансформації економіки агропромислового комплексу: колективна монографія / за ред. П.С. Березівського. – Львів; Львівський державний аграрний університет. 2006. – С. 23-36.

9. Супрун О.М. Функціонування ринкової інфраструктури в аграрній сфері економіки / О.М. Супрун // Економіка АПК. – 2011. – № 1. – С.84-89.

10. Федішин Р.С. Гуртові ринки: міжнародний досвід і їх становлення в Україні / Р.С. Федішин // Науковий вісник ЛНУВМ та БТ ім. С.З. Гжицького. – Львів, – 2009. – Т. 11. – № 1 (40). – С. 233–238.

11. Формування та функціонування ринку аграрної продукції (практичний посібник) За ред. П.Т.Саблука. - К.: ІАЕ, 2000. – 555 с.

12. Черевко Г. Розвиток ринкової інфраструктури на Львівщині / Г.Черевко, І.Тофан // Пропозиція. – 1996. – № 11. – С. 15.

Summary
Fedyshin R.S.
«Shuvar» ltd, Lviv

**WHOLESALE MARKETS OF AGRICULTURAL PRODUCTS
IN UKRAINE: STAGES OF DEVELOPMENT AND FORMATION**

The article reflected the stages of formation and functioning wholesale markets for agricultural products in Ukraine.

Key words: *wholesale markets, rural areas, market, wholesale market infrastructure.*

Стаття надійшла до редакції 14.04.2011 р.